

Nærings- og fiskeridepartementet - NFD

Postboks 8090 Dep
0032 OSLO

Hørings svar på forslag til skjerpede miljøkrav i offentlige anskaffelser

Spørsmål og svar:

Spørsmål 1: Hvilket av forslagene i kapittel 5 er best egnet til å fremme klima- og miljøhensyn i offentlige anskaffelser ut fra et kost-nytte perspektiv? Vurderingen bør blant annet ta opp i seg muligheten til også å nå andre mål for offentlige anskaffelser som er omtalt i Hurdalplattformen, for eksempel hensynet til at små og mellomstore bedrifter skal kunne konkurrere om anbud.

Svar 1: VOIS anser ingen av forslagene som hensiktsmessige, og alle har store svakheter. Dersom ett av forslagene må velges er forslag 3 det beste, men dette forslaget har også store svakheter. Forslaget innebærer at oppdragsgiveren kun kan velge mellom krav til ytelsen (kravspesifikasjonen) eller tildelingskriterium for å operere i henhold til paragrafen, og at ikke kvalifikasjonskrav eller kontraktsvilkår kan benyttes for å operere i henhold til paragrafen. For øvrig støtter vi høringssvarene fra KS (spesielt deres forskriftsendringsforslag (§ 7-9)) og Larvik kommune, og har stort sett basert vårt svar på disse.

Tildelingskriterier/vekting er ikke alltid er løsningen for å minimere miljøbelastning og fremme klimavennlige løsninger. Dersom leverandørmarkedet er modent, kan det være best å stille klima- og miljøkrav i kravspesifikasjonen.

Mange kommuner setter i dag allerede gode krav til miljø i sine anskaffelser i form av kvalifikasjonskrav og minimumskrav. Å kreve at det skal evalueres på miljø vil i mange tilfeller medføre at man flytter minimumskrav til evalueringskrav uten nødvendigvis økt dokumentert miljøeffekt. Kommunene kjøper inn et stort antall forskjellige produkter med veldig forskjellige produkttegenskaper og det er omfattende for mange kommuner å ha kompetanse på alle miljøfaktorer som kan/må evalueres på.

I mange konkurranser som gjennomføres er det også andre kvalitetskrav som settes – utover miljø. Et krav om at miljø skal gis en viss minimumsvekt vil bety at vekting av andre kvalitetskriterier vil kunne måtte reduseres fordi pris er veldig viktig for kommunene. Viktige kvalitetskrav vil dermed kunne få lavere vekt enn ønskelig for kommunene.

Ved mange og forskjellige evalueringskriterier vil valg av evalueringsmodell og gjennomføring av evaluering blir mer kompleks. Dette kan være en utfordring for kommuner som ikke har satt av nødvendig ressurser til offentlige anskaffelser.

Når det vurderes å sette forskriftsmessige krav til å evaluere på «miljøhensyn/miljøbelastning» så vil mange kommuner kunne velge en vid forståelse av dette begrepet. Begrepet «miljø» i anskaffelsessammenheng bør for så vidt defineres i FOAs definisjonskapittel for å øke sannsynligheten for omforent forståelse av begrepet.

Økte krav til offentlige anskaffelser må også sees opp mot ressursituasjon i mange kommuner. På et generelt grunnlag så er det en utfordring av kommunene får tilført nye og flere oppgaver uten at til tilføres ressurser.

Spørsmål 2: Hvordan kan miljøkrav dokumenteres? Bør dokumentasjon av miljøkrav standardiseres i regelverket, eller bør det i regelverk og veiledning pekes på anerkjente metoder og verktøy?

Svar 2: Det bør pekes på anerkjente metoder og verktøy, men samtidig ikke pålegge kommunene å bruke noen spesifikke metoder.

Spørsmål og svar til forslag 1:

Spørsmål 3: Bør forslaget andre punktum flyttes ut av § 7-9, og inntas i de deler av forskriften som kravet skal gjelde for? Eller bør virkeområdet angis i § 7-9?

Svar 3: Dette bør tas inn i de deler av forskriften som kravet skal gjelde for.

Spørsmål 4: Bør det innføres et unntak for helt spesielle tilfeller, og er det hensiktsmessig at bruk av unntaket medfører krav om å omtale dette i protokollen?

Svar 4: Det bør åpnes for at kommunene kan foreta unntak ved spesielle tilfeller. Dette bør kunne dokumenteres enten i utlysningen (konkurransesgrunlaget) eller i protokoll.

Spørsmål 5: Hva er eventuelt andre relevante avgrensninger enn «*uforholdsmessige kostnader*» for å bestemme anvendelsesområdet til en eventuell unntakshjemmel?

Svar 5: Dette er elementer som at markedet ikke er godt utviklet, at det er få tilbydere for å sikre en god konkurranse eller at det ikke er gode nok evalueringsmodeller for å sikre en lik evaluering av løsningene.

Spørsmål 6: Vil en forskriftsbestemmelse som spesifikt stiller krav til minst 30 prosent vektning av miljø kreve lovendring?

Svar 6: Krav til vektning med minst 30 prosent krever sannsynligvis lovendring; se formuleringen av LOA § 5 og om miljøkrav på side 83 i Prop.51 L (2015-2016).

Spørsmål 7: Er det hensiktsmessig at bestemmelsen stenger for at oppdragsgivere kan velge tilbud utelukkende på grunn av pris eller kostnad, jf. FOA § 18-1 (1) bokstav a og b?

Svar 7: Nei. I flere tilfeller er ikke miljøkriterier relevante for anskaffelsen eller det er tatt inn strenge krav i kvalifikasjonskrav og minimumskrav.

Spørsmål 8: Hvilke tilfeller vil være uforholdsmessig å vekte miljøhensyn med minimum 30 prosent?

Svar 8: Dette går igjen på at mange krav er bedre utformet som f.eks. et minimumskrav og det skiller lite mellom tilbydere.

Spørsmål og svar til forslag 2:

Spørsmål 9: Er det andre bedre egnede måter å identifisere områder som bør være omfattet av en vektingsregel som foreslått i forslag 2?

Svar 9: Generelt er det lite hensiktsmessig å låse noen til en gitt vektingsregel. Det bør være tilstrekkelig at oppdragsgiver skal ivareta miljøhensyn hvor det er relevant. En oppdragsgiver bør selv ha friheten og ansvaret til å avgjøre hvordan dette gjøres på mest hensiktsmessig måte, noe som kan variere fra marked til marked og kan avhenge av mange variabler.

Spørsmål 10: Bør forslaget vektingsregel gjelde alle del III-anskaffelser, eller være avgrenset til områder med ikke uvesentlig miljøbelastning?

Svar 10: Hvis det absolutt må være en vektingsregel, så bør det primært være for anskaffelser av stor økonomisk (og hovedsakelig miljømessig) betydning – dvs. i alle fall ikke under del III. Videre bør man se på områder av vesentlig miljømessig betydning inkl. teknologiområder som er viktige for grønn omstilling.

Spørsmål 11: Er det hensiktsmessig at bestemmelsen stenger for at oppdragsgivere kan velge tilbud utelukkende på grunn av pris eller kostnad, jf. FOA § 18-1 (1) bokstav a og b?

Svar 11: Nei. I flere tilfeller er ikke miljøkriterier relevante for anskaffelsen eller det er tatt inn strenge krav i kvalifikasjonskrav og minimumskrav.

Spørsmål og svar til forslag 3:

Spørsmål 12: Bør bestemmelsen plasseres i forskriftens del III, eller bør bestemmelsen selv avgrense sitt virkeområde til de tilfeller der oppdragsgiver etter regelverket for øvrig er forpliktet til å angi tildelingskriterienes relative vekt?

Svar 12: Bestemmelsen bør selv avgrense sitt virkeområde.

Spørsmål 13: Kan det være uhensiktsmessig at bestemmelsen bare setter fokus på miljø som miljøkrav til ytelsen og tildelingskriterium?

Svar 13: Begrepet miljø eller miljøkrav er i seg selv ikke entydige, og vil kunne være et tema for diskusjon. Hva begrepet «miljø» betyr i anskaffelsessammenheng bør defineres i FOAs definisjonsskapittel (4). Videre vil et godt miljøkrav også være at tilbydere er miljøsertifisert eller hvordan ytelsen (varen/tjenesten) leveres eller utføres.

Spørsmål 14: Bør forslaget gjelde alle anskaffelser, eller være avgrenset til områder med ikke uvesentlig miljøbelastning?

Svar 14: Forslaget bør primært gjelde for anskaffelser av stor miljømessig (og økonomisk) betydning. F.eks. teknologiområder som er viktige for grønn omstilling.

Øvrige spørsmål og svar:

Spørsmål 15: Vil bruk av ulike evalueringsmetoder påvirke oppdragsgivers mulighet til å oppfylle et krav om minimum 30 prosent vektning av miljøhensyn? I så fall, hvordan kan dette hensyntas i forskriften?

Svar 15: Ja, en vektning på 30 prosent vil være i strid med gjeldende anbefalinger for evalueringsmodeller fra DFØ som innebærer at det ikke skal vektes i prosent men i kr. Det burde være opp til den enkelte kommune å selv avgjøre hvorvidt det er hensiktsmessig å vekte miljø, og hvordan, i hver enkelt anskaffelse, et alternativt kan være at det heller kan foreligge en rapporteringsplikt som omfatter miljørelaterte krav og kriterier i anskaffelser over EØS-terskelverdi.

Spørsmål 16: Hvilke estimerte kostnader vil de ulike forslagene kunne få?

Svar 16: På et generelt grunnlag vil krav om miljø i tildelingskriterier bety at kommunene har en betalingsvillighet for den beste (mest miljøvennlige) løsningen. Det vil si at pris og øvrige kvalitetskriterier vil bli nedprioritert i forhold til miljø. Det vil ha en positiv effekt på miljø i vid forstand, men samtidig belaste kommunebudsjettet med økte kostnader. Med mindre det følger med tilskudd blir spørsmålet dermed hvor i kommunene det skal kuttes for å imøtekomme krav om miljø som tildelingskriterium.

Med hilsen

Jon Brudeseth

Innkjøpsrådgiver
Vestfold offentlige innkjøpsamarbeid